

ВПРОВАДЖЕННЯ АУТСОРСІНГУ ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

В умовах висококонку rentного ринку критично важливою компетенцією для суб'єктів підприємництва стає здатність гнучко реагувати на зміни в бізнес-середовищі при мінімальних інвестиціях. Ефективним інструментом досягнення цієї мети виступає аутсорсинг, який передбачає передачу певних бізнес-процесів спеціалізованим компетентним сторонам.

Термін «аутсорсинг» («outsourcing») походить від англійського «outside resource using» – використання зовнішніх ресурсів. У сучасній науковій літературі дефініція аутсорсингу інтерпретується досить широко: від простого перекладання власних завдань на сторонніх виконавців до контрактного делегування складних бізнес-процесів. Ще можна зустріти поняття “контрактна логістика” або “3PL-логістика”, що також означає залучення третьої сторони для виконання логістичних функцій [1].

Світова практика класифікує рівні такої співпраці від 1PL до 5PL (Party Logistics), де зростання рівня означає глибшу інтеграцію провайдера у бізнес-процеси замовника.: Особливої уваги заслуговують: 3PL (Third Party Logistics): Комплексний аутсорсинг. Довгострокова співпраця, що включає перевантаження, обробку вантажів, використання субпідрядників, перевезення, складування, перевалку та надання інформаційних послуг; 4PL (Fourth Party Logistics): Інтегрований аутсорсинг. Провайдер управляє всім ланцюгом постачання, займається проектуванням бізнес-процесів та впровадженням ІТ-технологій.

Процес становлення ринку логістичного аутсорсингу в Україні бере свій початок у 1990-х роках, еволюціонуючи від фрагментарних послуг перевезення до комплексних рішень. Безумовними лідерами на українському ринку послуг за популярністю є транспортні перевезення, які готові делегувати зовнішнім виконавцям 94% українських підприємств. Також надзвичайно високим є попит на ІТ-технології в логістиці, що становить 86%, та оренду складських приміщень, якою користуються 65% компаній.

Характерною рисою вітчизняного ринку є домінування міжнародних гравців. Серед лідерів галузі провідні позиції займають транснаціональні корпорації, такі як Kuehne + Nagel, DSV Logistics, FM Logistics, Raben та DB Schenker. Водночас національний сегмент представлений меншою кількістю

потужних операторів, серед яких варто виділити компанії Zammler, Pakline Logistics, UVK, та «Логістик-Плюс».

Якщо у світі з 2012 року на аутсорсинг передається більше половини обсягу логістичних послуг у вартісному вираженні, а провайдери трансформуються у віртуальних логістичних інтеграторів, то на вітчизняному ринку домінують 2PL-оператори, 75% виробників працюють саме за цією схемою.

В умовах воєнного стану та загальної економічної нестабільності, що призводить до зменшення доходів та платоспроможності, український бізнес змушений фокусуватися на ефективному використанні наявних ресурсів задля збереження конкурентоспроможності. Одним із ключових інструментів виживання та адаптації стало впровадження аутсорсингу логістичних послуг — передача функцій перевезення, зберігання та митного оформлення зовнішнім провайдерам (3PL та 4PL операторам).

По-перше, критичним фактором стало різке зростання вартості енергоресурсів. Вимушена переорієнтація на імпорт пального з країн Європейського Союзу (ЄС) призвела до значного здорожчання транспортної складової у собівартості продукції.

По-друге, логістична галузь переживає гостру кризу людського капіталу. Дефіцит кваліфікованих кадрів зумовлений комплексом демографічних та міграційних факторів: мобілізація чоловічого населення, виїзд жінок з дітьми за кордон та внутрішня міграція. У сукупності ці фактори роблять утримання власної логістики (інсорсинг) надмірно витратним.

Найбільш драматичних змін зазнав морський транспорт, який до 2022 року був основним каналом експорту. Блокування чорноморських портів та зупинка традиційних контейнерних ліній призвели до колапсу налагоджених ланцюгів постачання.

У секторі залізничних перевезень аутсорсинг набув критичного значення через необхідність перевезення великих обсягів вантажів, які раніше транспортувалися морем. Оскільки залізниця залишилася одним із найнадійніших видів сполучення, бізнес почав масово делегувати логістичним компаніям функції експедирування та взаємодії з «Укрзалізницею» та іноземними залізничними операторами.

Аутсорсинг автомобільних перевезень став інструментом виживання для багатьох підприємств, оскільки утримувати власний автопарк стало економічно недоцільним. Особливої популярності набули збірні вантажі (LTL), коли провайдер консолідує товари різних замовників в одній машині. Це дозволяє клієнтам платити лише за місце в кузові, а не фрахтувати цілу фуру, що в умовах зниження купівельної спроможності є критично важливим.

Суттєвого удару зазнала складська інфраструктура, яка є невід'ємною частиною контрактної логістики. Внаслідок бойових дій було знищено понад 400 000 квадратних метрів складських площ, що спровокувало дефіцит та міграцію логістичних хабів у західні регіони України [2]. Це змусило компанії переходити від моделей довгострокового зберігання до технологій крос-докінгу.

Окремо варто виділити аутсорсинг у сфері зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД). Блокування портів та переорієнтація на західні кордони ускладнили митні процедури. Логістичні провайдери взяли на себе роль митних брокерів, забезпечуючи правильне оформлення транзитних декларацій Т1 та сертифікатів походження EUR.1.

Суттєвим фактором розвитку ринку стала цифровізація та ІТ-інтеграція. Аутсорсинг тепер неможливий без надання доступу до систем WMS (система управління складом) та TMS (система управління транспортом). Технологічною відповіддю на виклики воєнного часу та недовіру до аутсорсингу стає встановлення на транспортні засоби GPS-трекери, датчики, використання Центру керування IoT. IoT-пристрої можуть збирати інформацію про стан вантажу, що дуже допомогло при транспортуванні вантажів під час військового стану, та передають інформацію через бездротове з'єднання, використовуючи M2M SIM-карти [3].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що правильно спланований логістичний аутсорсинг (особливо рівнів 3PL-5PL) є не просто способом зниження витрат, а стратегією виживання бізнесу в умовах воєнного стану та фундаментом для його швидкого відновлення у післявоєнний період. Таким чином, логістичний аутсорсинг в умовах війни перетворився з інструменту оптимізації витрат на ключовий механізм забезпечення безперервності бізнесу та національної економічної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Scientific opinions on modern methods of solving problems: collective monograph / International Science Group. Boston: Primedia eLaunch. 2023. 345 p. C. 38–41. URL: https://www.researchgate.net/profile/Vlada-Zaichko/publication/374589977_SCIENTIFIC-OPINIONS-ON-MODERN-METHODS-OF-SOLVING-PROBLEMS_1/links/652675a8bc063850cab5888f/SCIENTIFIC-OPINIONS-ON-MODERN-METHODS-OF-SOLVING-PROBLEMS-1.pdf#
2. Матеріали XVI-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні технології та перспективи розвитку автомобільного транспорту». 2023. 396 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/375715532_Materiali_HVI_Miznarodnoi_naukovo-prakticnoi_konferencii_Sucasni_tehnologii_ta_perspektivi

rozvitku_avtomobilnogo_transportu_23-25_zovtna_2023_roku_zbirnik
naukovih_prac_Ministerstvo_osviti_i_nauki_Uk

3. Kyivstar business hub – корпоративний блог для бізнесу від Київстар, розповідають про різні види вирішення проблем в логістиці. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/logistyka-v-period-vijny-vyklyky-ta-rishennya>